తాతగారికి, ఉన్నవాళ్ళకి మర్యాదపేరుతో అవసరమైన దానికన్న ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టే నాన్నగారి మనస్తత్వానికీ చాలా దూరముంది.

ఈ తరానికి, ఆ తరానికి మధ్య దివ్యస్రోతస్విని [illegible] మా అమ్మ. "ఆమె నవనీత హృదయ, ప్రేమ [illegible] విభాత కైశికి. నా [illegible]." ఆమె జగదీశ [illegible] ప్రేమనుండి ఉద్భవిల్లిన తెలిన మధుమయూఖ [illegible] కవి హృదయానికి విశ్వపనం అమ్మ. [illegible] మా అప్పట్లో మానవత్వపు విలువలు [illegible] ఆమె ఒక్కరే సుస్పష్టంగా [illegible] ఇప్పు [illegible]. కాని, ఏ పూర్వపుణ్యంవల్లనో, నేను [illegible] అమ్మంగానయినా విజాన్ని గుర్తించ గలిగాను. [illegible] ఇసుక తుఫానులో, నీహారికవెంట పరిగెడుతున్న నేను అనుకోకుండా తల్లి ఒడిలాంటి ఆమె నల్లని పరిచయాన్ని పొందాను. దాని ఫలితంగా, ఈ నాడు నేను అడవి మల్లెపూవును కాక పూజాకుసుమాన్నయ్యాను. ఇవి అమ్మమాటలు:

అప్పుడు నాకు పదహారేళ్ళు. ఉన్నట్టుండి అమ్మమ్మ వాళ్ళూ వచ్చారు . వాళ్ళు తీసుకొచ్చిన లేత కొబ్బరి బోండాలు, సున్నిఉండలు వగైరాలు బావున్నాయి కానీ, వాళ్ళ పద్ధతులు మాకు అప్పట్లో భయంకరంగా ఉండేవి. పొద్దున్న తులసీపూజతో ప్రారంభమై, సూర్యనమస్కారాలు వగైరాలతో మాకు పన్నెండింటి దాకా భోజనాలుండేవికావు. అన్నింటికన్న భయంకర మేమిటంటే, అమ్మమ్మగారు మాలో ఒకర్ని తీసుకు

కుమారి
జి. యల్. కె. జలంధర

వెళతానని పట్టుపట్టడం. మెల్లి మెల్లిగా పెద్దన్నయ్య ఇంటర్వ్యూ అని, చిన్నన్నయ్య, ఎక్స్‌కర్షన్ అని, స్వరూప తాను వెళ్లననీ చెప్పేశారు. ఇక మిగిలిందాన్ని నేను. 'వెళ్తావా విద్యా' అన్నది అమ్మ మెల్లిగా. ఆమె మౌనంగా ఉంటేనే మాకు భయం. ఇక అడిగితే అజ్ఞ క్రిందే లెక్క. మనసులో నేను ఏమనుకున్నా, అంగీ కారంగా తలఊపాను. ఆనాడు వెళ్లడానికి అంత బాధ పడ్డాను కానీ, ఆ ప్రయాణం నా జీవితంలో కొత్త మలుపు.

అమ్మమ్మగారిది పల్లెటూరు. మురికికాలవలు, తడినేలమీద నడవటం, పెంకుటిళ్లు, పాగ, . . ఇవన్నీ చూచిన తరవాత నా పరిస్థితి చెప్పనక్కరలేదు. ఉన్న ట్టుండి ఏడుపు వచ్చింది. విద్యాల కాన్వెంటులో చదివేమాకు ఇంగ్లీషు తప్ప మరొక భాష రాకుండా, బ్రేక్‌ఫాస్టులు, వగైరాల మధ్య పెరుగుతున్న మాకు, డిసిప్లిన్ పేర మా నాన్నగారు ఆప్యాయత అంటే ఏమిటో తెలియకుండా చేశారు. కాని మా అమ్మ మాత్రం మమ్మల్ని ఆ నవజీవన నీహారికల వెంట పరిగెత్తిపోకుండా, మధ్య మధ్య మందలించేది. కాని మేము లెక్కచేసే వాళ్లం కాము.

అజంతా ముడితో, పట్టుచీరలో కనకాంబరాలతో ఎర్రటి దీపకళికలాంటి కుంకుమ బొట్టుతో వెలిగి పోయే మా అమ్మ దివ్యమంగళ విగ్రహాన్ని మేము మర్చిపోలేము. కాని అప్పట్లో మాకు మా అమ్మ చాలా

(తరువాయి 34 వ పేజీలో)

ఓల్డుఫ్యాషన్డ్‌గా అనిపించేది. కాని అసలేం ఏదో అర్థంకాని అంతర్యం మాకు కనిపించేది. బహుశా అది తెలుగుతనమేమోనని ఇప్పుడనిపిస్తోంది. స్వేచ్ఛ, నాగరికత పేరుతో, మా చుట్టూ ఇనప కటకటాలు సృష్టించుకుని, మాచుట్టూ నిలిచిన్న తెలుగుతనాన్ని, జాతీయతను మేము గుర్తించలేకపోయాం. ఈ విధమైన పెంపకంవలన మా అందరిలోను ప్రతి ఒక్క విషయాన్ని గురించి, సత్యదూరములు, విద్విష్టములు అయిన అభిప్రాయాలు నాటుకుపోయాయి. మాతృభాష, తెలుగు సాహిత్యం అర్థంలేనివని, భారతదేశం అంటే ఒక డర్టీ కంట్రీ అని, ఇక్కడివాళ్లంతా చాలా మోటుమనుష్యులని, వాళ్లకు వేదాంతము సన్యాసము తప్ప వేరొకటి తెలియదనే అభిప్రాయాలు మాలో ఏర్పడిపోయాయి. చాక్‌లెట్లు లంచంపెట్టి తెలుగు అక్షరాలు దిద్దించాలని ప్రయత్నించేసి ఓడిపోయిన మా అమ్మ, కనీసం ఇంగ్లీషు లిటరేచరేనా మాచేత చదివించాలని ప్రయత్నించింది. కాని, మాకు అందులోను రుచి కనబడలేదు. నాగరికభాష అని దాన్ని గౌరవించడమేకాని, దానిమీద భాషాగౌరవం కలగలేదు మాకు.

నేను, స్వరూప, అన్నయ్యలు అందరం పెరిగి పెద్దవాళ్లమయ్యాము. ఈ జీవిత సమీక్షలో ఈనాడు విమర్శనాదృష్టితో చూస్తే, ఆ నాటి పెంపకంవల్ల మేము పోగొట్టుకున్నదేమిటో తెలుస్తోంది. జీవితంలో ఆనందం పోగొట్టుకున్నాం. మాకు పరీక్షలైనయి. సెలవు ఇచ్చారు. మా అమ్మమ్మగారు వాళ్ల

నా కథ

(31 వ పేజి తరువాయి)

వూరు రమ్మని రాశారు. అవ్వూరికి రోడ్డులేదు. గంటలచెప్పు రంగు చక్రాలు గూడులో అద్దాలు, తివాచీలు ఉన్నవి దివాణం బండి వచ్చింది. మా అన్నయ్య వెళ్లలా రామన్నారు అది చూసి. నేనుమాత్రం అమ్మమ్మ కష్టపెట్టుకుంటుందని బయలుదేరాను. ఆ బండిలో ఎలా ఎక్కాలో తెలియదు. అదొక పెద్ద 'టెక్నిక్'. ఎలాగో ఎక్కాను. అమ్మమ్మగారి ఇంటికి వెళ్లగానే నాకు ఉక్రోషం వచ్చింది. ఆ మనుష్యుల్ని చూస్తే విసుగు, భయం. సాయంత్రం మా పని మనిషిని తోడుతీసుకొని, నాకు ఇష్టంలేకపోయినా పొలాల వెంట తిరిగి రావడానికి బయలుదేరాను. కాసేపు విసుగుతో పరిసరాల సౌందర్యం గుర్తించలేకపోయినా, తరువాత మెల్లిగా తలెత్తిచూశాను. ఆకులలోనుండి అస్తమిస్తున్న సూర్యుని కిరణాలు నా పట్టు పరికిణీమీద ప్రతిఫలించినాయి. నీరెండలో ఆకులు బంగారుపూత పూసినట్లు మెరుస్తున్నాయి. మోట బావులు, మంచెలు, పచ్చని పొలాలు, నవ్వుతున్న గడ్డి పూవులు, పచ్చటి తివాసీలాంటి గడ్డి, సన్నటి పిల్ల కాలువలు . . . నన్ను నేనే మరచిపోయాను. ఏదో తెలియని దిగ్భ్రమ, పులకరింపు నన్నావరించాయి. నాలో నాకే తెలియని ప్రత్యేకత కనిపించింది. మేము చాలాదూరం నడిచాము. ఉన్నట్టుండి జారిపోతున్న సంధ్యాకన్నె జిలుగు ముసుగులా దూరంగా ఒక కుటీరం కనబడింది. దానినిండా మాధవీ లత తీగలు అల్లుకుని ఉంది.

ఈనాడు ఆ లతా నికుంజాన్ని తలుచుకుంటే నా హృదయం ఆర్ద్రతతో తడిసి, కన్నీళ్లు ప్రవహిస్తాయి. ఆనాటి నిద్రకు విజ్ఞానదీక్ష పెట్టింది ఆ కుటీరమే మరి.

పూలచెట్ల మధ్యనుండి పరికిణీ రెపరెపమంటూ దూసుకువెళ్లి ఆశ్చర్యంగాను, బెదురుగాను వాకిటిముందు నిలబడిపోయాను. లోపలనుండి ఆడవాళ్లు శ్లోకాలు చదువుకుంటున్నారు. ఆ స్వరాలు నిర్మలంగా వినిపించాయి. మరికొంచెం తొంగిచూశాను. ఆమె! ఎవరామె? వెంకటగిరి జరీ చీరతో, నిండుగా, సౌందర్య ప్రతిమలా, [illegible], నిర్మలభావాల వెల్లువలా కూర్చుని వున్నారు. ఈనాటికీ ఆ పూజాపీఠము మీద మూర్తి నా కళ్లముందు నాట్యంచేస్తూ ఉంటుంది. ఆమె నన్ను పలకరించి, లోపలికి తీసుకు వెళ్లారు. ఆ పరిచయాన్ని తలుచుకుంటే, ముగ్ధ అయిన కన్నెపిల్లభావంలా నాలో నేనే దాచుకోవాలని తపన కలుగుతుంది నాకు. గదినిండా ఏవేవో పుస్తకాలు. ఆమెనుచూస్తూ కూర్చున్న నన్ను ఆమే నవ్వుతూ పలకరించి, నిశ్శబ్దపు తెర తొలగించారు. ఆమె పేరు ఉమ. ఆవిడ ఊరికి దూరంగా ఇక్కడ, విజ్ఞానానికి దూరమైన ఆడవాళ్లనుచేర్చి చదువు చెబుతున్నారట. ఏమీ అర్థంకాకుండా చూస్తున్న నన్ను చూసి . . .

టాటావారి షాంపూ వలన మీ జుట్టులో కలుగు వ్యత్యాసం గమనించండి

స్వచ్ఛమైన కొబ్బరి నూనెతో తయారుచేయబడిన, టాటా వారి షాంపూతో మీ జుట్టుకు తగిన ప్రత్యేక పోషణ లభిస్తుంది. దీని సమృద్ధమైన నురుగ మీ జుట్టును శుభ్రపరచి పెంపొందిస్తుంది...పట్టు వంటి మెత్తదనం, గుబాళించే పరిమళం మీ జుట్టుకు కల్పించి, సునాయాసంగా మీకు కోరిన పద్ధతిలో కేశ అలంకరణ చేసు కొనుటకు తోడ్పడుతుంది గుర్తుంచుకోండి, శుభ్రమైన అందమైన జుట్టు కోసం టాటా వారి షాంపూ నేటికి మార్గం! మీ కుటుంబం అంతకూ సరిపోయే పెద్ద సైజు ఎకానమీ సీసా కొనండి.

ప్రత్యేక సదుపాయం: సాంప్రదాయకమైన మరియు ఆధునికమైన కేశశృంగారమును గూర్చిన సచిత్ర పుస్తకం ఉచితంగా పొందుటకు, 50 పైసల షాంపూతో ఈ కూపను జతపరచి టాటా ఆయిల్ మిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్, బాంబే హౌస్, బ్రూస్ స్ట్రీట్, బొంబాయి—1 చిరునామాకు పంపండి. 31

టాటావారి షాంపూ — భారతదేశంలో సర్వాధిక అమ్మకంగల షాంపూ!

"[illegible] నాకి డిగ్రీలు కావా [illegible] పిల్లలు పిల్లా పరీక్షలు రాయరు [illegible] చదువుతారు." అన్నారు, ఎన్నిత్రంగా [illegible] ఆ నాడు నాకా మాటలు అర్థం కాలేదు [illegible] ఒక్కసారి ఆమెను ఒర్శిస్తే ఎంత బాగున్ను [illegible] కానీ, గడిచిపోయిన [illegible]

నాకు ఆ [illegible] [illegible]పోయారు. [illegible] అందులో ఏ [illegible] మెల్లిగా [illegible] నేర్పిన [illegible] [illegible] నాకు ఆమె, [illegible] నేర్పా[illegible] [illegible] నాకు, ఆమె జీవితచరిత్ర [illegible] నగరాల [illegible] కానీ, [illegible] [illegible] [illegible] ఆత్మతో [illegible] [illegible] కవి [illegible] ఆమె నాకు. ఈ విధంగా [illegible] ఆమె. [illegible] ఒక కొత్త [illegible] ధ్వనించేది, మెల్లిగా [illegible] సత్యాలు [illegible] రహస్యాలు అన్నీ, [illegible] ఆమె [illegible] నేను ఆశ్చర్యపోయాను [illegible] [illegible] [illegible] నేను [illegible] వాళ్ల [illegible] నాకు తెలియదు కానీ, [illegible] ఆమె నాకు [illegible] [illegible] ఆమె [illegible] నా దృష్టి [illegible] మను ష్యుల్ని, అందులో మానవుల్ని [illegible] సత్యాన్ని ఎలా గుర్తించాలో నేర్పారామె [illegible] నేను [illegible] మరిచిపోయాను

● ● ●

"[illegible] వెళ్లిపోతున్నావుట [illegible] విద్యా!" అన్నారు ఆమె ఆ రోజు.

"అవునండీ" అన్నాను [illegible].

"నన్ను మర్చిపోతావా?" అన్నారు నవ్వుతూ.

నేను వెక్కివెక్కి ఏడ్చాను

"ఛా! పిచ్చిపిల్లా!" అని కన్నీళ్లు తుడిచారు. ఎన్నో చెప్పారు. ఏమిటో అన్నారు [illegible] నాకు తెలుసు అవన్నీ నన్ను ఓదార్చే మాటలే [illegible] అయినా నన్ను నేను సంతృప్తిపరచుకున్నాను.

"నువ్వు మళ్లీ రావాలి విద్యా" అని హెచ్చరించారు.

నేను "తప్పకుండా" అని బాధగా లేచి, ఆమెను తిరిగితిరిగి చూస్తూ నడిచాను.

కాలవదాటి వెనుదిరిగిచూస్తే, వెన్నెలలో కూర్చున్న ఆమె మంచులో తడిసిన మల్లెపూవులా ఉన్నారు. రెండు చేతులు జోడించి వచ్చేశాను

ఆ రాత్రి అమ్మమ్మతో ఆమెను గురించి చెబితే, "హేయంగా, "దానిదగ్గిరకెందుకు వెళ్లావే? అది అలగా జనాన్ని చేరదీసి చదువుచెబుతోందిట. వాళ్లను వెలేశారుకూడా" అంది.

ఆ రాత్రంతా ఆమెనుగురించే ఆలోచిస్తూ పడుకున్నాను. పల్లెటివెన్నెల్లో, చల్లగాలిలో, ఆమె పిలుపే. ఆమె నాకు ఏమిటి నేర్పించారా అని సమీక్ష చేసుకుంటే, మంచులాంటి ముగ్ధత్వాన్ని తొలగించి, స్వచ్ఛమైన, వెన్నెలలాంటి వ్యక్తిత్వాన్ని ఇచ్చారు" అనిపిస్తుంది. మర్నాడే బయలుదేరి మా ఊరు వచ్చేశాను.

ఇంటికి వచ్చిన వెంటనే, అమ్మ దగ్గిరకు వెళ్లి ఉసురుసూర్చి అంతా చెప్పాను. ఎందుకో, అమ్మఒక్కతే నన్ను అర్థంచేసుకున్నదనిపించింది నేనలాచూస్తుంటే, ఏనాడు దర్శించని కొత్త వెలుగు అమ్మ కళ్లల్లో చూశాను. అంతానిని "విద్యా" అని ఆప్యాయంగా దగ్గిరకు తీసుకుని నుదుటిమీద ముద్దుపెట్టుకున్నది. "ఇక్కడివాళ్ళు అక్కడివాళ్లా కాదా జీవితాన్ని వదిలేసి, జీవించేవాళ్ళమ్మా. ఆనాడు నీ మాటల్లో కనిపించే ఈ వ్యక్తిత్వపు వెలుగే విద్యా నేను కోరింది. నా ప్రతి రూపము నీలో చూసుకోగలుగుతున్నాను. ఇకనీ ముందు న్నది అసలు జీవితం నా తరం అయిపోయింది. మనుష్యుల్లోనూ, మానవత్వం సత్యం మేళవించిన వ్యక్తులమ్మా ప్రేమించానికి కావలసింది. ఎక్కడో ఉన్న దివ్యశక్తినీ, మనకూ మధ్య ఏదో లయ ఉన్నదమ్మా అది తప్పి నప్పుడు మన జీవితానికి అర్థం ఉండదు." అమ్మలో ఇంత మూగ బాధ, కవితా హృదయం ఉందని నేననుకో లేదు. అమ్మ మాటలు సంపూర్ణంగా అర్థమవడానికి నాకు చాలాకాలం పట్టింది.

ఆటుతరువాత, నేను డిగ్రీకోసం చదవలేదు. ఏదో మధూర సత్యజ్యోతి కాంతిలో లీనం కావాలని కలలు కంటూ చదివాను. నేను ఇలా విడినద్దా, మా ఇంట్లో మిగతా పిల్లలు మా ఇంటి నాగరికతకు ట్రేడ్ మార్కుల్లా పెరిగారు. నాగరికత సంపూర్ణత్వాన్ని అర్థంచేసుకోకుండా, దానికి జీవితంలో స్థానమిస్తే ఏం జరుగుతుందో మా ఇంటి పరిస్థితుల పరిణామం సాక్ష్యం చెబుతాయి. అన్నయ్యలిద్దరూ, నాన్నగారి మాట కాదని విడిపోయారు. స్వరూప నాన్నగారికి ఎంతమాత్రం ఇష్టంలేని పెళ్లి చేసుకుంటానని వెళ్లి పోతూ "నాకు ఇంతకాలం స్వేచ్ఛనిచ్చి ఇవ్వాళ నా ఇష్టానికి అడ్డుపడితే ఏంచేయాలి? అందుకే వెళ్లి పోతున్నా"నని వెళ్లిపోయింది. ఈ దెబ్బతో నాన్నగారు పూర్తిగా ఓడిపోయారు. స్వరూప వెళ్లిపోయిన రోజే నాకొక దుర్వార్త చేరింది "ఉమ" చనిపోయారట. నేను చాలాసేపు ఏడ్చాను. ఆమెను నేను మర్చిపోలేదు. ఆటుతరువాత నాకు వివాహమయింది. పాప పుట్టింది. పాపపేరు లలిత. నేను పాపలో 'ఆమె'నే చూస్తాను.

● ● ●

ఇన్నాళ్లకు తరువాత ఈ జీవిత సమీక్షలో నాకు అమ్మ హెచ్చరిక వినబడుతూనే ఉంది, "ఇది నీ తరం విద్యా" అని. అమ్మ జ్ఞాపకంతో పాపను నా అభిరుచు లకు అనుగుణంగా పెంచడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. పాప నాగరికత మధ్య పెరుగుతున్నా, పాప జీవితం అమ్మ అన్నట్లు లయ తప్పిన జీవితం కాకూడదు. ఇదే నా కోరిక. పాప ఈనాడు ఆ లయ దిద్దడానికి మొండి కేస్తుంది. కానీ క్రమేణా, నేర్చుకుంటుందనే ఆశ నాకు ఉంది. . . నా రక్తం నా బిడ్డలో ఉంది. ★